

Fjallskilareglugjörð

fyrir Skagafjarðarsýslu.

I. kaflí.

Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Sýslunefnd hefir yfirumsjón allra fjallskilamála, er snerta upprekstrarlönd sýslubúa. Hreppsnefndir hafa á hendi alla stjórn og framkvæmd á fjallskilamálum, hver í sínum hreppi, eða í samlögum, þar sem fleiri hreppar eru í sama upprekstrarfjelagi.

2. gr.

Hreppsnefndir geta gert nákvæmari ákvarðanir um fjallskil í einstökum atriðum. Þó má eigi þar með raska reglugjörð þessari, og skulu hreppsnefndir gæta þess, að farið sje í öllu eftir ákvæðum hennar.

II. kaflí.

Um afrjetti og notkun þeirra.

3. gr.

Alt land skiftist í afrjetti og heimalönd. Það skulu vera afrjettir, sem að fornu verið hafa. Svo getur og sýslunefnd ákveðið nýja afrjetti, eftir tillögum hreppsnefnda og með samþykki landeiganda. Enn fremur geta hreppsnefndir með samþykki sýslunefndar breytt takmörkum afrjetta, og lagt til þeirra heimalönd einstakra jarða eða landsparta, er þær hafa umráð yfir.

4. gr.

Sýslunefnd semur skrá yfir alla afrjetti, er sýslubúar nota. Skal þar lýst ummerkjum þeirra, og tekið fram, hvaða jarðir eiga upprekstur á hvern afrjett. Skrá þessi gildir sem heimild fyrir upprekstrarrétti hvernarr jarðar í sýslunni, og verður henni ekki breytt, nema eftir tillögum hreppsnefnda og með samþykki jarðareiganda eða umráðanda.

5. gr.

Enginn má nota annan afrjett en þann, sem hann á upprekstur á, nema allar hlutaðeigandi hreppsnefndir leyfi. Sömuleiðis má enginn taka hross eða sauðfje í sameiginlegt upprekstrarland af þeim, sem ekki er í því upprekstrarfjelagi, nema með leyfi allra þeirra hreppsnefnda, er umráð hafa yfir landinu. Leyfið gildir að eins eitt ár í senn.

6. gr.

29

1. maí

Enginn má hafa afrjett til sjerstakra afnota fyrir sjálfan sig, svo sem til slægna eða beitar fyrir búsmala. Eigi má ónáða fjenað á afrjettum, og ekki heldur án leyfis hreppsnefndar taka þaðan fje eða hross fyrir fjallgöngur á haustum, nema málnytupeningur sje eða tamin hross. Allur heimrekstur afrjettarfjenaðar á einstaka bæi, gangnadagana er stranglega bannaður. Enginn má sleppa fje sínu á afrjett eftir fyrstu göngur, nema hreppsnefnd leyfi.

III. kafli.

Um fjársmalanir á vorum.

7. gr.

Allir þeir, sem jörð hafa til ábúðar eða afnota, eru skyldir að smala heimalönd sín á vorum, eftir því sem hreppsnefnd ákveður.

8. gr.

Hreppsnefnd skal skipa fyrir um smölun sauðfjár til rúnings á vorum, bæði í heimalöndum og á afrjettum. Gangnaskyldir á afrjettum eru allir þeir, sem þar eiga upprekstur. Hið sama gildir um smölun til fráfærna.

Ef tveir eða fleiri hreppar eru í sama upprekstrarfjelagi, skulu vorgöngur á afrjetti ákveðnar af hreppsnefndum upprekstrarfjellagsins í sameiningu. Kostnaður við þær kemur niður á hreppana eftir sömu hlutföllum og sameiginleg fjallskil.

9. gr.

Nú finst fje, er sloppið hefir úr löndum eiganda eða kemur fyrir fjarri eigendum, þegar rúning er afstaðin, hvort heldur eru geldar kindur eða lambær, er þá finnandi skyldur, ef honum er unt, að hirða og rýja geldfje, og sömuleiðis ær, þegar tími er til kominn, og einnig að marka ómörkuð lömb. Skal hann gera eiganda full skil á ullinni og grein fyrir marki og öðrum einkennum á hverri kind, sem hann hefir rúið eða markað. Í ómakslaun bera finnanda 30 aurar fyrir að rýja kind og 20 aurar fyrir að marka lamb.

IV. kafli.

Um rekstur til afrjetta.

10. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um, að dilkær og geldfje, þegar það er komið úr ull, svo og stóðhross, sé rekið til afrjettar svo tímanlega að vorinu, sem árferði og önnur atvik leyfa. Áður en fráfernälömb eru rekin á fjall, skal sitja þau

29 heima eigi skemur en þrjá sólarhringa. Reka skal á miðjan afrjett, nema 1. maí hreppsnefnd hafi öðruvísi ákveðið. Sju heimalönd notuð til uppreksturs, skal reka þangað sem búsmali síst gengur, og með leyfi landráðanda. Reka skal þannig gegnum heimalönd manna, að sem minstur bagi verði að. Aldrei má án leyfis eiganda reka fjenað annara manna til afrjettar, nema víst sje að afrjettar-fjenaður sje.

11. gr.

Enginn má hafa stóðhross, geldfje eða dilkær í heimahögum að sumrinu, nema hreppsnefnd og nágrannar leyfi, enda ábyrgist eigandi að fjenaðurinn gjöri engum skaða. Nú eru stóðhross eigi rekin til afrjettar eftir skipun hreppsnefndar, og má hún þá láta reka þau á kostnað eiganda, ef hann er í sama upp-
rekstrarfjelagi.

12. gr.

Ef sauðfje gengur úr afrjetti á sumrum í búfjárhaga, getur sá, er fyrir ágangi verður, gert hreppsnefndinni þar í hreppi aðvart um það. Skipar hún þá fyrir um smölun þess og rekstur til afrjettar. Kostnað við smölun og rekstur borgar landráðandi að $\frac{1}{4}$, en $\frac{3}{4}$ greiðist úr fjallskilasjóðum eða sveitarsjóðum upprekstrarfjellagsins, tiltölulega við það, sem hver hreppur leggur til sameiginlegra fjallskila, nema öðruvísi sje um samið.

Hið sama gildir um stóðhross, er úr afrjetti ganga á sumrum, ef landráðanda og hreppsnefnd kemur saman um að reka þau til afrjettar.

13. gr.

Ef stóðhross eru í óskilum í heimahögum að sumrinu og ekki rekin til afrjettar, getur sá, er fyrir ágangi verður, gert eiganda aðvart um að hirða þau, eða tilkynnt það hreppsnefnd, er þá sjer um aðvörun til eiganda. Kostnaður við sendiferð með tilkynningu greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps, þar sem hrossin koma fyrir. Í hagagjald fær ágangspoli 25 aura fyrir hvert hross um sólarhring, er reiknist frá því er tilkynning barst til eiganda, og borgist um leið og hrossa er vitjað, ella má halda þeim að veði, uns borgun er greidd.

Nú þekkist ekki eigandi, eða ekki næst til hans sökum fjarlægðar, eða hrossa er eigi vitjað innan þriggja sólarhringa frá tilkynningu, eða hrossin koma annað sinn í land sama manns, og skulu þau þá afhent hreppstjóra, er tekur þau í gæslu gegn 25 aura gjaldi um sólarhring, og fer með þau að öðru leyti sem óskilahross á haustum.

14. gr.

Hver sem heimildarlaust rekur fjenað, sem á afrjett á að fara, í land annars manns, til beitar um sumar, hvort heldur er heimaland eða afrjettur, skal greiða hagatoll til landeiganda, 3 krónur fyrir hvert hross og 10 aura fyrir

hverja sauðkind. Nú tekur einhver hross eða sauðfje í sameiginlegt upprekstrarland af þeim, sem ekki er því upprekstrarfjelagi, og skal hann þá svara upprekstrarfjelaginu sama hagatolli og fyr segir. Sæti ella málssókn til skaðabóta.

29
1. maí

V. kafli.

Um fjallskilaskyldu.

15. gr.

Fjallskilaskyldur er hver fjáreigandi, hvort sem hann er búandi eða búlaus. Skal hann leggja til fjallskila á þann hátt, sem hreppsnefnd fyrirskipar.

16. gr.

Skyldur er hver maður að gera full fjallskil á þeim afrjetti, þar sem honum ber upprekstur, þó að hann noti annan afrjett eða heimaland, nema allar hlutaðeigandi hreppsnefndir veiti undanþágu, er gildi eitt ár í senn. Nú notar einhver með leyfi laudeiganda annan afrjett en honum ber upprekstur á, og er honum skylt að gera þar full fjallskil að tiltölu við fjárfjölda, ef hann hefir fengið undanþágu frá fjallskilum á þeim afrjetti, þar sem honum ber upprekstur, en að öðrum kosti skal hann gjöra þar fjallskil tiltölulega að hálfu móts við fjallskil annara í því upprekstrarfjelagi. Noti einhver annara land til uppreksturs heimildarlaust, ber honum að gera þar full fjallskil, þótt hann fái enga undanþágu, þar sem honum ber upprekstur.

17. gr.

Hver sá fjáreigandi, er notar land utan upprekstrarfjelags síns, skal tilkynna það hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem hann á heima, áður 12 vikur eru af sumri, og afhenda henni jafnframt greinilegt framtal á fjenaði sínum.

Nú á einhver að gjöra fjallskil í öðrum hreppi en hann er búsettur í, og skal þá hreppsnefndin, þar sem hann á heima, senda hreppsnefnd þeirri, er hlut á að máli, skýrslu um fjáreign hans eftir vorframtali, áður 14 vikur eru af sumri.

18. gr.

Þar sem tveir eða fleiri hreppar nota sama afrjett, skulu hlutaðeigandi hreppsnefndir eða fulltrúar þeirra eiga fund með sjer í 16. viku sumars til að semja um, hvernig fjallgöngum skal haga, og jafna niður sameiginlegum fjallskilakostnaði milli hreppanna. Til þess fundar kveður oddviti í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Skal þá hver hreppsnefnd leggja fram fjártal fjallskilaskyldra manna í hreppnum að vorinu, staðfest af hreppstjóra, og fer eftir því, hve marga menn hver hreppur leggur til í göngurnar. Meta skal til dags-

29 verka eða peningaverðs göngur hvers gangnaflokks. Verði ágreiningur um þetta
1. maí milli nefndanna, sker sýslunefnd úr því eða oddviti hennar til bráðabirgða.

Heimilt er hreppsnefndum að skifta upprekstrarsvæði milli hreppsfjelaga til smölunar. Annast þá og ábyrgist hvert hreppsfjlag allar nauðsynlegar fjárleitir á sinum úthlutaða landsparti.

19. gr.

Allri skylduvinnu og öðrum kostnaði við fjallskil skal hreppsnefnd jafna niður á fjáreigendur í tæka tíð. Skal það vera aðalregla, að jafnt sje lagt á hvert hross sem á 3 sauðkindur. Aðfinningar við niðurjöfnunina skal bera upp brjeflega fyrir oddvita hreppsnefndar fyrir 20. dag októbermánaðar, og fer um þær eftir því, sem fyrir er mælt um útsvarskærur.

20. gr.

Við niðurjöfnun fjallskilakostnaðar er rjett að ætla nokkuð fyrir óvissum útgjöldum, og leggst það fje í sjerstakan sjóð, er nefnist fjallskilasjóður. Um reikningsskil fjallskilasjóðs gilda sömu reglur og um sveitarsjóðsreikninga.

VI. kafli.

Um fjallgöngur á haustum.

21. gr.

Fjallgöngur skulu vera tvennar að minsta kosti hvert haust. Aðalgöngur skulu byrja mánudaginn í 22. viku sumars, nema göngur sjeu færðar með samþykki allra hlutaðeigandi hreppsnefnda. Það er á valdi hreppsnefnda, hvort þær láta þriðju göngur fram fara. Enn fremur hafa hreppsnefndir vald til að láta gera eftirleitir á afrjettum og viðlendum heimalöndum, og skulu þær koma sjer saman um það við síðustu rjett, eða á hausthreppaskilum. Að öðrum kosti skal því máli ráðið til lykta af hreppsnefndinni í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Jafnframt skal hreppsnefnd auglýsa, hvort hún fyrirskipi eftirleit á því hausti. Að því leyti sem kostnaði við eftirleitir að tilhlutun hreppsnefnda er ekki jafnað niður með öðrum gangnaskilum, greiðist hann úr fjallskilasjóðum eða sveitarsjóðum upprekstrarfjelagsins eftir sömu hlutföllum og önnur sameiginleg fjallskil.

22. gr.

Hreppsnefndin eða kjörinn maður úr nefndinni, er nefnist fjallskilastjóri, kveður hreppsbúa með gangnaboði til fjallskila, nægum tíma áður en fjallgöngur byrja. Skal þar nákvæmlega tekið fram, hvað hverjum þeirra ber að leggja til fjallskila það haust.

Ekkert má fyrirskipa í gangnaboðinu, er kornið geti í bága við fulltryggjandi fjárskil eða ákveðin rjettahöld innan sýslu.

23. gr.

29

1. maí

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skipar duglegan gangnaforingja fyrir hvern gangnaflokk, einn eða fleiri, eftir því sem til hagar á hverju upprekstrarsvæði. Gangnaforingjar skulu jafnan vera sjálfir í göngum, og skipa fyrir um, hvernig þeim skal haga. Skulu þeir sjá um, að fjársöfnin sjeu rekin með reglu til rjettar, og kveðja menn til að gæta safnsins, þar til vöktunarmenn hafa tekið við því. Hver gangnamaður er skyldur að hlýða gangnaforingja sínum. Öll óhlýðni gegn skipunum hans varðar sektum. Þóknun til gangnaforingja telst með gangnaskilum.

24. gr.

Gangnaforingi skal annast um, að farið sje svo vel sem unt er með fje og hross í göngum. Ef kindur koma fyrir, sem ekki verður komið lifandi til rjettar, skal slátra þeim og taka úr þeim innýfli, en flytja þær að öðru leyti til rjettar. Finnist dauð kind í göngum, skal hún á sama hátt flutt til rjettar, ef nýtileg er. Ef hross af einhverjum ástæðum geta ekki gengið til rjettar, eða ef hross drepst í göngum eða finst fyrir skömmu dautt, skal tafarlaust, þegar komið er til bygða, tilkynna það hreppsnefnd, er þá lætur sækja það og flytja til rjettar gegn borgun úr fjallskilasjóðum eða sveitarsjóðum upprekstrarfjelagsins, sje eigandi skepnunnar innan sýslu, en að öðrum kosti gegn borgun frá eiganda.

25. gr.

Nú hafa fjáreigendur ráð á fleiri mönnum en einum, og hefir þá fjallskilastjóri vald til að kalla til gangna þann, sem hæfastur er, svo og til hvers annars starfa, sem útheimtist til góðra fjárskila.

26. gr.

Ef fjáreigandi hefir engan hæfan mann til gangna og getur eigi útvegað hann, skal hann tilkynna það fjallskilastjóra brjeflega 6 dögum áður en fjallgöngur byrja. Taki fjallskilastjóri undanfærslu hans gilda, borgar hann göngurnar sektalaust. En fjallskilastjóri annast um að útvega mann í göngurnar fyrir sanngjarna borgun. Á sama hátt skal útvega hesta, fæði og annað sem vantar.

27. gr.

Láti einhver farast fyrir að senda mann í göngur eða gera þau fjallskil, sem hann er kvaddur til í gangnabóði, skal hann auk borgunar fyrir fjallskilin, eins og þau eru metin, greiða aukagjald, er nemi $\frac{1}{4}$ af matsverði þeirra.

Ef einhver sendir mann í göngur, sem gangnaforingi og helmingur gangnamanna í hans flokki telur óhæfan sökum ágalla eða ills útbúnaðar, má vísa honum heim aftur, og er þá fjáreiganda skylt að borga gangnaskilin, eins og hann hefði engan sent.

29 1. maí Sannist það, að gangnamaður eða annar, sem fjallskil á að inna af hendi, vanræki skyldustörf sín, getur hreppsnefnd krafist uppbótar frá honum eða þeim er hann sendi, eftir því sem hæfa þykir. Vilji hann eigi hlíta úrskurði hreppsnefndar, getur hann skotið málinu til sýslunefndar.

Gjaldi fyrir gangnasvik eða vanrækslu á fjallskilum má verja til að kaupa mann til fjallskilanna, ella renni það í fjallskilasjóð eða sveitarsjóð þess hrepps eða þeirra hreppa, sem hlut eiga að máli.

28. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um, að koma upp hentugu skýli fyrir gangnamenn á afrjettum, þar sem þess er þörf. Kostnaður, sem af þessu leiðir, greiðist úr afrjettarsjóði, ef slíkur sjóður hefir verið stofnaður, en annars úr fjallskilasjóðum eða sveitarsjóðum upprekstrarfjelagsins.

VII. kaflí.

Um rjettir og rjettahöld.

29. gr.

Eftir tillögum hreppsnefnda ákveður sýslunefnd hvar aðalrjett skal vera og hvar aukarjett, sömuleiðis undir hverja aðalrjett hver aukarjett heyrir, og enn fremur hvern afrjett og heimalönd ganga skal til hvernarrjettar, og ráða sýslutakmörk, nema öðruvísi sje ákveðið.

30. gr.

Allir þeir sem jörð hafa til ábúðar eða afnota, eru skyldir að vinna að byggingu rjetta og viðhaldi þeirra, hver að sínum hluta, eftir því sem hreppsnefnd ákveður. Við hverja aðalrjett skulu allar jarðir í upprekstrarfjelaginu eiga nægilegt dilksrúm, hver fyrir sig eða fleiri í samlögum, og eru ábúendur jarðanna skyldir að kosta byggingu dilkanna og viðhald þeirra eftir rjettri tiltölu. Enn fremur skulu vera sjerstakir dilkar, einn eða fleiri, fyrir fje úr öðrum hreppum, er hlutaðeigandi hreppar byggja og viðhalda á sinn kostnað, nema svo sje um samið, að rjettarfjelagið kosti byggingu þeirra og viðhald, móti því að hlutaðeigandi upprekstrarfjelög sýni því aftur sömu skil.

31. gr.

Hreppsnefndir skulu sjá um, að rjettir sjeu vandlega byggðar og vel viðhaldið, einnig að allir dilkar við þær sjeu í gildu standi kvöldið áður en rjettað er. Vanræki einhver að vinna að rjettar- eða dilksbyggingu, má hreppsnefnd útvega mann til þess á hans kostnað.

32. gr.

Hreppsnefndir skipa duglegan rjettarstjóra við hverja aðalrjett og aukarjett. Rjettarstjóri skal vera kominn til rjettar í tæka tíð hvern rjettardag. Skipar hann fyrir, hvornig fjádrætti skal haga, og heldur mönnum til starfa. Hann bannar stranglega alt slark og óreglu, er valdið getur hindrun við rjettarstörfin. Sýni nokkur í rjettinni óhlýðni gegn skipunum hans, varðar það sektum. Þóknun til rjettarstjóra telst með gangnaskilum.

33. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa duglegan dilkstjóra fyrir hvert dilksfjelag, til að vera rjettarstjóra til aðstoðar við rjettarstörfin. Dilkstjórar skulu gæta þess, að misdráttur eigi sjer ekki stað, og sjá um heimrekstur fjárins frá rjettinni. Enginn má hleypa út úr dilk fyr en rjettarstjóri leyfir, og búið er að kanna fjeð í dilknum. Að þeim starfa eru allir skyldir að vinna, þeir sem rjettarstjóri til þess nefnir.

34. gr.

Rjettarstjóri annast um, að ómörkuð lömb sjeu hirt í rjettinni og dregin í dilk sjer, svo að eigendum gefist kostur á, að láta lambsmæður helga sjer þau. Enginn má helga sjer marklausa kind af fjárbragði einu. Rjettarstjóri kveður menn til að skoða úrtining vandlega eftir markaskráum í fyrstu sem síðari rjettum, og mega þeir ekki yfirgefa þann starfa fyr en lokið er. Allir fjáreigendur skulu gæta þess, að fje þeirra verði ekki eftir í úrtiningi. Á rjettarstjóri heimtingu á að fá nægilega marga menn úr hverju dilksfjelagi sjer til aðstoðar við töfludráttinn. Þegar búið er að skoða úrtining í fyrstu rjett, skal fjallskilastjóri í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur, koma honum í gæslu milli rjetta, og telst gæslan með gangnaskilum.

35. gr.

Aðalrjettir eftir fyrstu göngur skulu haldnar þá daga, er hjer segir:

1. Stiflurjett	þriðjudaginn	í 22. viku sumars
2. Flókadalsrjett	mánudaginn	í — — —
3. Skálárrjett	mánudaginn	í — — —
4. Unudalsrjett	mánudaginn	í — — —
5. Deildardalsrjett	þriðjudaginn	í — — —
6. Kolbeinsdalsrjett	mánudaginn	í — — —
7. Hagarjett	mánudaginn	í — — —
8. Silfrastaðarjett	miðvikudaginn	í — — —
9. Vesturdalsrjett	miðvikudaginn	í — — —
10. Mælifellsrjett	miðvikudaginn	í — — —
11. Staðarrjett	þriðjudaginn	í — — —
12. Bakkarjett	þriðjudaginn	í — — —
13. Stafnsrjett	fimmtudaginn	í 23. viku sumars.

Ef göngur eru færðar, breytast rjettardagar eftir því.

Í hverri aukarjett skal jafnan rjettað næsta dag á undan aðalrjett þeirri sem hún heyrir undir. Skulu tilkvaddir menn reka úrtíning úr aukarjettinni tafarlaust til aðalrjettar, svo að hann sje þangað kominn, áður en fjárdrætti er lokið.

37. gr.

Í fjárrjettum má enginn afmarka fje, nema hann jafnframt skýri fyrir hreppstjóra eða rjettarstjóra, hverja heimild hann hafi til þess. Hreppstjóri eða rjettarstjóri skal samstundis rita hjá sjer, svo að glatist eigi, mark kindarinnar, áður en því er breytt, og undir hvaða mark hún er mörkuð. Í ómakslaun bera hreppstjóra eða rjettarstjóra 25 aurar frá þeim er markar.

VIII. kaflí.

Um fjárhirðing í útrjettum.

38. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa hæfa menn, einn eða fleiri eftir þörfum, til að fara í rjettir og á hreppaskil, svo og til að vera við úrtínings-sölu annara sveita þar sem helst eru fjársamgöngur, til að hirða þar sauðfje og hross hreppsbúa sinna. Hafi sá, sem gert er að skyldu að leggja til tjeðan starfa, engan hæfan mann til að inna hann af hendi, hefir fjallskilastjóri vald til að kveðja til þess hvern þann, sem hæfastur er í hreppnum, annaðhvort í mannaskiftum eða gegn fullu endurgjaldi frá þeim, er tillaginu á að svara.

39. gr.

Sá maður, sem sendur er til að hirða fje í rjettum eða á hreppaskilum annara sveita, má eigi fara þaðan fyr en búíð er að skoða úrtíning vandlega eftir markaskrám, og selja, þar sem sala fer fram. Sannist það, að hann láti verða þar eftir fje sveitunga sinna, sem er með glöggu skrásettu marki, eða týni því, varðar það sektum og skaðabótum, nema málsbætur sjeu.

Skyllt er sendimanni reka að fjeð heim í hreppinn, og skal það síðan ganga rjetta leið í bæjarrekstrum, nema gerðar sjeu aðrar ráðstafanir. Sje einhver skepna svo fötluð, að ekki verði rekin með öðru fje, skal hann koma henni í gæslu og gera eiganda aðvart, er þá ber að vitja hennar á sinn kostnað.

IX. kaflí.

Um heimalandasmölun á haustum.

40. gr.

Hver búandi eða landráðandi er skyldur að smala heimaland sitt á haustum, svo oft sem hreppsnefnd fyrirskipar, þótt hann eigi þar ekki fjárvon sjálfur.

41. gr.

Hreppsnefnd eða fjallskilastjóri skal skipa fyrir um reglulegar heimalands-
göngur jafnframt hverjum fjallgöngum. Á heimalöndum, er afrjettarfjenaður
gengur í að jafnaði, teljast göngurnar með fjallskilum, og skulu þær fara fram
undir umsjón tiltekins manns, með samlögum búanda, eftir því sem best hagar
á hverjum stað. og með samtökum við næstu sveitir, þar sem það á við.

Alt geldfje, dilkar og hross, er fyrir kemur í heimalöndum og ekki er
þegar hirt af eigendum, skal reka skilvislega til rjettar þeirrar, er því ber að
ganga til. Verði ágreiningur um, hvert fjeð skuli ganga, sker sýslunefnd úr því
eða oddviti hennar til bráðabirgða.

42. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um, að eftir rjettir á haustum alt til veturnóttu sjeu
öll heimalönd rækilega smöluð sama dag viku, og að rekstrar gangi þá eftir
töfludrætti bæ frá bæ, nema hreppsnefnd álíti annað haganlegra.

X. kafli.

Um fjárrekstra bæja milli.

43. gr.

Skyldur er hver búandi eða landsráðandi að hirða fje það, er finst í heima-
landi hans, eftir að fjallgöngum er lokið, og reka til næsta bæjar þá leið, sem
það á að ganga. Hreppsnefnd hefir vald til að ákveða rekstrarleiðir innan hrepps
og út úr hreppnum. Ef fje er rekið afleiðis í bæjarekstrum eða slept er fjár-
rekstri, sem á að ganga bæ frá bæ, varðar það sektum og skaðabótum, nema
málsbætur sjeu. Hið sama gildir um fjárrekstra að vorinu.

44. gr.

Ef enginn rekstrarfær maður er heima, þegar rekstur kemur á bæ, skal
rekstrarmaður skilja úr fje það, er eftir á að verða, og reka svo reksturinn áfram
til næsta rekstrarfærs manns, en skylt er þeim, er við rekstri skyldi taka, að
greiða rekstrarmanni þóknun eftir álíti hreppsnefndar.

XI. kafli.

Um eftirleitir einstakra manna.

45. gr.

Þegar hinum fyrirskipuðu fjárleitum er lokið, er hverjum manni innan
upprekstrarfjelagins heimilt að gera eftirleit á sinn kostnað. Nú finna menn fje

29 í eftirleit, og skal hreppsnefnd ákveða fundarlaun eða björgunarlaun, nema öðru
1. maí vísi hafi verið um samið fyrirfram milli hreppsnefndar og eftirleitarmanna. Til þess að samræmi sje í mati fundarlauna innan hvers upprekstrarfjellags, skulu hreppsnefndir eða fulltrúar þeirra á fjallskilafundi koma sjer saman um ákveðnar reglur fyrir því.

46. gr.

Fundarlaun fyrir óheimt fje, er finst í eftirleitum, og björgunarlaun þess fjár, sem finst í ógönguklettum, greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps, þar sem eigandi á heimili. Kostnað við heimrekstur þess ber eigandi sjálfur. Hið sama á við um hross. Fyrir heiman að sloppið fje, er finst í eftirleit, borgar eigandi eftir mati hreppsnefndar.

XII. kaflí.

Um meðferð óskilafjár.

47. gr.

Öll ómörkuð lömb og folöld, sem ær eða hryssur ekki helga sjer, svo og alt fje, með vafasömu marki, hvort heldur það kemur fyrir í rjettum eða síðar að haustinu, skal afhenda hreppstjóra. Í rjettum skal selja alla ómerkinga, er þar koma fyrir og eigi hafa fundið mæður, og annað fje, er enginn getur helgað sjer.

Eftir að lokið er töfludrætti í síðari rjett, skal úrtíningur þegar seldur við opinbert uppboð. Uppboðið skal haldið af hreppstjóra í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Gerir hann heyrum kunnugt, að uppboð byrji, birtir söluskilmála og tilnefnir tvo skilríka og markglögga menn til að lýsa mörkum og ein-kennum á hverri kind, áður en hún er seld, og ritar hann lýsing þeirra í uppboðsbókina. Ef marklýsingamenn greinir á, sker hreppstjóri úr ágreiningnum. Marklýsingarmenn fá hæfilega þóknun fyrir starfa sinn eftir mati hreppsnefndar, og tekst hún af verði sölufjárins. Enginn, sem ekki er öðrum háður sem hjú, getur skorast undan þeim starfa, nema hann hafi gild forföll.

48. gr.

Við sölu óskilafjár er enginn innlausnarfrestur nje gjaldfrestur. Þó skulu hrútar, sem eftir álití hreppstjóra og söluvotta eru hæfir til kynbóta, svo og forystukindur, seldir með 4 vikna innlausnarfresti eftir söludag, og jafnlöngum gjaldfresti, og eru þeir ekki í ábyrgð kaupanda fyr en að innlausnarfresti liðnum.

49. gr.

Óskilafje það, sem fyrir kemur eftir rjettir og ekki finst eigandi að, eða kemst ekki til eiganda sökum fjarlægðar, skal hreppstjóri selja við uppboð á þing-

stað hreppsins. Vestan Hjeraðsvatna skal sú sala fara fram þriðjudaginn í 25. viku sumars, og austan Hjeraðsvatna fimtudaginn í 26. viku sumars, eða næsta dag sem fært er, ef veður bannar hinn tiltekna dag. Sýni nokkur vanrækslu í því að koma óskilafje á uppboðsstaðinn, varðar það sektum. 29
1. maí

Gæsla óskilafjár austan Hjeraðsvatna frá næstu smölun til sóludags telst með gangnaskilum.

50. gr.

Ef kind kemur fyrir í óskilum eftir hina almennu óskilafjárölu, skal hún afhent hreppstjóra, er gerir eiganda aðvart um að vitja hennar. Sje þess ekki kostur, skal kindin seld við uppboð, er auglýst sje með nægum fyrirvara. Nú finst óskilakind í fje manns, eftir að óskilafje er selt og fje er alment tekið til hýsingar. Þekkist kindin og náist til eiganda, skal honum gert aðvart um að vitja hennar. Verði að selja kindina, borgast ekkert gæslukaup fyrir hana, og ber sá, er hún fanst hjá, sölukostnaðinn, nema málsbætur sjeu.

Sje manni dregin kind með hans marki, sem ekki er hans eign, er honum óheimilt að halda henni hjá sjer, í því skyni, að auglýsa markið sjálfur og semja við eiganda. Ber honum að koma kindinni til hreppstjóra, svo að farið verði með hana sem annað óskilafje.

51. gr.

Fyrir lok hvers árs skal hreppstjóri senda markaðsmanni sýslunnar lýsingu alls óskilafjenaðar, er seldur hefir verið í hreppnum og andvirðið eigi greitt eiganda. Umsjónarmaður sendir lýsingu alls óskilafjárins í sýslunni til birtingar í Lögbirtingablaði. Í lýsingunni skal fyrst greint mark hveðrar skepnu í stafrófsröð, þá önnur einkenni og síðast nafn hreppsins, sem hún var seld í. Í prentunarkostnað og ómakslaun ber umsjónarmanni 1 króna fyrir hverja kind og 3 krónur fyrir hvert hross, er hreppstjóri skal senda honum með marklýsingunni.

52. gr.

Af andvirði óskilafjár greiðist uppboðskostnaður, þar með talin innheimtulaun, auglýsingarkostnaður, svo og fundarlaun eða björgunarlaun. Að öðru leyti greiðist fjárverðið til eiganda, ef hann innan septemberloka næst á eftir sannar eignarrjett sinn. Annars fellur verðið í sveitarsjóð þess hrepps, sem selt er í, eða sveitarsjóði allra hreppa í upprekstrarfjelaginu að rjettri tiltölu við fjárfjölda.

Þegar lokið er útborgun á óskilafjárandvirði hvers árs, skal hreppstjóri afhenda oddvita afrit úr uppboðsbók hreppsins um alla óskilafjárölu á árinu, ásamt sundurliðaðri skýrslu um, hverjum fjárverðið er greitt. Skulu þau skilríki fylgja sveitarsjóðsreikningnum, eða vottorð hreppstjóra um, að ekkert óskilafje hafi verið selt í hreppnum.

XIII. kaflí.

Um hrossahirðing á haustum.

53. gr.

Í fyrri eða síðari göngum á haustin skal ásamt sauðfje smala stóðhrossum af afrjettum og úr heimalöndum, og rjetta þau í fyrri eða síðari rjett á undan fjársundurdrætti. Ef haganlegra þykir í einhverju upprekstrarfjelagi, að rjetta hross annan dag en sauðfje, geta hreppsnefndir upprekstrarfjelagsins komið sjer saman um það, og skal þá ákveðinn sjerstakur hrossarjettardagur. Hreppsnefndir skulu hlutast til um, að hrossum þeim, sem dregin eru í rjettum, sje ekki heimildarlaust slept í annara land, og getur hreppsnefnd metið heimrekstur hrossanna úr hverju dilksfjelagi sem gangnaskil.

54. gr.

Rjettarstjóri skal gæta þess, að hryssum gefist kostur á að helga sjer ómörkuð folöld, og má enginn taka þau til hirðingar, nema með samþykki hans.

Hross þau, er eftir verða óhirt, þegar töfluðrætti er lokið, hvort heldur í fyrri eða síðari eða sjerstakri hrossarjett, skulu þegar seld við opinbert uppboð af hreppstjóra í þeim hreppi, þar sem aðalrjett stendur. Gilda um það sömu ákvæði og um sölu óskilafjár í rjettum, þó svo, að við sölu markaðra hrossa skal vera 12 vikna innlausnarfrestur eftir söludag. Gjaldfrestur er einnig 12 vikur. Hrossin skulu vera í geymslu hjá kaupanda frá söludegi, en ekki í ábyrgð hans fyr en að innlausnarfresti liðnum. Gæslukaup er 10 aurar fyrir hvert hross um sólarhring og reiknast frá söludegi til loka innlausnarfrests. Ef hross koma á hús og hey, skal fóðurkostnaður greiddur eftir mati hreppsnefndar. Sje hross eigi innleyst, svo að hæstbjóðandi verði eigandi að því, ber honum ekkert gæslukaup fyrir það. Sömuleiðis fellur niður gæslukaup, ef hross sleppur úr geymslu, nema eiganda verði um kent.

55. gr.

Í þeim hreppum sýslunnar, þar sem stóðhross eru að mun, skal almenn hrossasmölun fara fram fyrsta þriðjudag í vetri og síðan fyrsta þriðjudag í desember og hverjum mánuði vetrarins úr því, eða næsta dag sem fært er, ef veður bannar hinn tiltekna dag. Skulu hrossin rjettuð og dregin sundur á þeim stóðum, er hreppsnefnd ákveður og auglýsir fyrirfram. Vanræki einhver smölun, svo að hross hafi orðið eftir í landi hans, skal hann reka þau á sinn kostnað til eiganda, eða ef hann þekkist eigi, til hreppstjóra, sæti ella sektum og skaðabótum.

Um óskilahross, sem koma fyrir við hinar almennu smalanir, gilda sömu ákvæði og um óskilahross í rjettum. Ef óskilahross koma fyrir að vetrinum milli smalana, skal landráðandi gera eiganda aðvart um að hirða þau. Þekkist ekki eigandi eða ekki næst til hans sökum fjarlægðar eða hrossa er eigi vitjað innan

viku frá því er eigandi fekk tilkynningu, skal fara með þau sem óskilahross á 29 haustum. Uppboð á þeim skal haldið á þingstað hreppsins og auglýst með nægum fyrirvara. 1. maí

56. gr.

Eftir hvert uppboð á óskilahrossum og öðru óskilafje, sem selt er með innlausnarfresti, skal hreppstjóri innan tveggja sólarhringa senda áleiðis til hreppstjóra í nálægum hreppum innan sýslu og utan nákvæma lýsingu á þeim til birtingar fyrir almenningi. Í lýsingunni skal tilgreint nafn og heimili kaupanda.

57. gr.

Finnist óheimt stóðhross á afrjettum eða fjarri byggðum eftir göngur á haustum, skal hreppsnefnd í þeim hreppi, þar sem finnandi á heima, ákveða fundarlaun eða björgunarlaun, er greiðist úr fjallskilasjóði eða sveitarsjóði þess hrepps, þar sem eigandi á heimili. Þessu mati má, ef ágreiningur verður, skjóta til sýslunefndar.

XIV. kafli.

Um fjármörk og markaskrár.

58. gr.

Hver maður skal einkenna fje sitt og hross með glöggu marki á eyrum, en ef sauðfje er soramarkað, þá brennimerkja á hornum. Svo er það og skylda hvers fjáreiganda, að hafa hreppsrennimark á öllu hyrnu fje eldra en lömbum. Ef einhver vanrækir að hafa hreppsrennimark á fje sínu, getur hann ekki krafist skaðabóta, þó að fje hans verði eftir í útrjettum eða úrtíningi, eða fari skakka leið í bæjarekstrum. Forustufje, sem á afrjett gengur, skal hafa til auðkennis bjöllu eða bjöllumkeng í horni, ella getur eigandi ekki krafist bóta, þó að slíkt fje sje við óskilafjárölu selt án innlausnarfrests.

Rjett er að hver fjáreigandi auðkenni fje sitt á haustum, jafnóðum og það heimtist, með glöggu merki á höfuð. Vanræki einhver að auðkenna þannig fje sitt, ber honum sjálfum að borga fundarlaun eða björgunarlaun fyrir hverja sína kind, er finst í eftirleitum, en hvorki fjallskilasjóði nje sveitarsjóði.

59. gr.

Fje skal draga eftir mörkum. Markið helgar markeiganda kind, nema sönnun komi fyrir að annar eigi. Kind, sem ekki ber rjett mark manns, er honum óheimilt að draga sjer, þótt lítið vanti á full mark. Ef kind er með brennimarki eða hornamarki annars en þess, sem eyrnamarkið á, skal sá talinn eigandi, sem á brennimarkið eða hornamarkið, og skal hann þá, ef eigandi eyrnamarks krefst, gera grein fyrir, hvornig hann er að henni kominn. Kind, sem hefir eyrnamark

29
1. maí eins, brennimark annars og hornamark hins þriðja, skal talin eign þess er brenni-
markið á, þó skal hann, ef krafist er, gera grein fyrir, hvornig hann hefir eignast
kindina. Óheimilt er að nota annars mark, nema með leyfi markeiganda.

Nú er kind ómörkuð eða afeyrð, eða á henni er óglögt mark eða vafa-
samt, en maður vill eignast sjer hana af líkum, og getur hann borið málið upp
við hreppstjóra. Skal þá hreppstjóri ásamt tveim óvilhöllum mönnum, er hann
til kveður, meta ástæður þær, er hlutaðeigandi hefir til stuðnings máli sínu. Ef
þeim öllum kemur saman um, að miklar líkur sjeu til að hann eigi kindina, má
hann hirða hana sem sína eign, ella telst hún með óskilafje. Sje hann óánægð-
ur með úrslitin, er honum frjálst að leita rjettar síns með málssókn. Sama gildir
um hross marklaus eða með óglöggu marki.

60. gr.

Enginn má taka upp mörk, er líkist svo mörkum í gildandi markaskrá, að ætla megi að valda kunni misdrætti, nema með leyfi þeirra, er lík mörk eiga. Særingarmörk mikil má ekki upp taka, nje heldur þau mörk, sem vandhæfi er á að marka svo, að eigi valdi villu eða vafa: bragð, netnál, hvathamrað, blað-
rifað, helmingrifað, þrírifað, þristúrifað, sýlt í blaðstýft, sýlt í hamað, sýlt í hvatt, sýlt í helmingað, sýlt í stúf, tvísýlt í stúf. Fleiri en tvær undirbenjar má ekki hafa sama megin á eyra. Mörk þau, sem bann er lagt við, mega ekki ganga að erfðum, gjöfum eða kaupum og sölum. Sjeu þau fleiri enhjer eru talin, skulu þau auglýst í markaskrá sýslunnar.

61. gr.

Sýslunefnd skal láta prenta markaskrá fyrir alla sýsluna 5. hvert ár, er ártalið stendur á heilum eða hálfum tug, og skal þar með fylgja fjallskilareglu-
gjörð sýslunnar. Skal hver markeigandi koma marki sínu í hana, og borga fyrir það sem sýslunefnd ákveður, en hvert heimili fær ókeypis eitt eintak af markaskránni, er fylgja skal jörðinni við ábúandaskifti. Einnig skal sýslunefnd sjá um, að nægilega mörg eintök af markaskránni verði send ókeypis til allra hreppa utan sýslu, er fjársamgöngur geta komið fyrir.

Áður en mörkum er safnað til prentunar, skal sýslunefnd ákveða gjald fyrir mörkin til lúkningar kostnaði við söfnun þeirra, skráning og prentun, svo og umsjón með upptöku marka. Ef gjaldið nemur meira en kostnaði, rennur afgangurinn í sýslusjóð, en hrökkvi eigi gjaldið, greiðist það sem á vantar úr sýslusjóði.

62. gr.

Sýslunefnd kys mann til að búa markaskrána undir prentun og hafa umsjón með upptöku marka. Kosning hans gildir um 5 ár í senn. Kaup hans að meðtöldum öllum kostnaði við starf hans er 10% af markagjaldi sýslunnar, nema öðruvísi sje um samið.

Rjett er, að markaumsjónarmaður geri sjer far um, að koma samræmi og festu á nöfn marka. Í markaskrá skal raða mörkum eftir stafrófsröð, en þó framan fyrir en aftan. Mörk eru flokkuð eftir formarki á hægri eyra, og skal það fyrsta í hverjum flokki skráð fullum stöfum, hin síðari með strykum. Innan flokks ræður hægri eyra röðinni, en vinstra eyra, þegar sama mark er hægri. Í fyrsta flokki teljast þau mörk, sem hægri eyra er alheilt, og fremst í hverjum flokki þau, sem vinstra eyra er marklaust. Í marklýsingu er fyrst greint yfirmark, þá undirbenjar framan og aftan, og fyrir sú efri, ef tvær eru sama megin, síðast undirmark á miðju eyra. 29
1. maí

63. gr.

Hreppsnefndir skulu, hver í sínum hreppi, kjósa mann til að safna mörkum í hreppnum og innheimta gjald fyrir þau. Í ómakslaun ber honum 10% af markagjaldi hreppsins. Kosningu hans skal oddviti tilkynna markaumsjónarmanni fyrir septemberlok það ár, sem mörkum er safnað.

Markasöfnun fer fram í októbermánuði árið áður en markaskrá ber að prenta. Skal henni haga svo, að hvert mark sje ritað á sjerstakan seðil með fullu nafni og heimili markeiganda. Öll afbrigði frá öðrum mörkum, hversu litlu sem munar, teljast sjerstöð mörk, og má ekki taka þau til greina, nema fult gjald komi fyrir. Markaseðlar skulu tilbúnir fyrir hausthreppaskil, og skal þá hver húsráðandi afhenda safnanda alla seðla frá sínu heimili, ásamt gjaldi fyrir mörkin. Jafnskjótt og safnandi hefir veitt seðlum móttöku, skal hann vandlega athuga mörkin, með samanburði við gildandi markaskrár, og hlutast til um leiðrjettingu á þeim, sem misrituð kunna að vera, og breytingu á þeim, sem koma í bága við ákvæði reglugjörðar um upptöku marka. Síðan skal hann merkja seðlana með framhaldandi tölulíðum í rjettri röð, og senda þá markaumsjónarmanni fyrir nóvemberlok. Skal þar með fylgja markagjald hreppsins, að frádregnum ómakslaunum safnanda. Þá er umsjónarmaður hefir prófað, að gjaldið sje rjett talið, afgreiddir hann það til oddvita sýslunefndar.

Jafnframt markaseðlum skal safnandi hvers hrepps senda markaumsjónarmanni nákvæma skýrslu um öll nýupptekin mörk í hreppnum og sömuleiðis þau mörk, þótt gömul sjeu, sem eigi hafa staðið í síðustu markaskrá. Hafi markid verið notað áður, skal þess getið í skýrslunni, hvern rjett hlutaðeigandi hafi til marksins, og hvenær það var síðast prentað. Með nýuppteknum mörkum teljast afbrigði frá eldri mörkum þótt litlu muni.

Eftir að markaskrá er prentuð, skal safnandi vandlega athuga hana, að því er snertir öll mörk í hreppnum. Finni hann villur, er valdið geta misdrætti skal hann í samráði við markeigendur semja leiðrjettingar og senda þær markaumsjónarmanni fyrir árslok. Leiðrjettingarnar skulu prentaðar á kostnað sýslu-sjóðs gegn endurgjaldi frá þeim, sem að villunum eru valdir.

64. gr.

Þá er umsjónarmanni hafa borist markaseðlar og skýrslur um nýupptekin mörk úr öllum hreppum sýslunnar, skal hann bera hverja skýrslu saman við

29 markaseðla úr hreppnum, síðan allar skýrslurnar saman sín í milli, og loks hverja skýrslu saman við gildandi markaskrár innan sýslu og utan, þar sem fjársamgöngur geta átt sjer stað. Skal hann fella niður þau nýupptekin mörk, er teljast of lík eldri mörkum, svo og ný mörk er líkjast of mjög hvert öðru, og enn fremur mörk sem ekki má upptaka samkvæmt ákvæðum reglugjörðar. Þau mörk, sem niður eru feld af umsjónarmanni, má ekki prenta í markaskrá sýslunnar. Nú hefir verið felt niður mark, og skal þá umsjónarmaður tilkynna það marktakanda brjeflega, og jafnframt benda honum á mark, er hann geti fengið, sem líkast því er hann hafði kosið. Hafi hann eigi svarað brjefi umsjónarmanns fyrir febrúarlok, má líta svo á að hann taki upp markið, og skal það prentað í markaskránni.

Ef einhver vill taka upp mark milli þess sem markaskrá er prentuð, skal hann leita samþykkis umsjónarmanns, og að því fengnu auglýsa markið í Lögbirtingablaði. Eftir það er honum markið frjálst til notkunar, en óheimilt að öðrum kosti.

65. gr.

Ef menn nota mörk, sem eigi eru prentuð í markaskrá sýslunnar, t. d. þeir sem flutst hafa úr öðrum sýslum, skulu þeir lýsa mörkum sínum á vorhreppaskilum fyrir hreppsnefndinni, þar sem þeir eru búsettir. Mörk þessi skal hreppsnefnd skrifa upp og senda, áður en 10 vikur eru af sumri, til hreppsnefnda í nálægum hreppum innan sýslu og utan, þar sem helst eru fjársamgöngur. Þeir sem vanrækja þetta eða hirða eigi um að láta prenta mörk sín í markaskrá sýslunnar, mega búast við, að farið sje með fje þeirra sem óskilafje, og sæti þar að auki sektum.

66. gr.

Sýslunefnd Skagafjarðarsýslu skal leita samvinnu við sýslunefndir Eyjafjarðarsýslu og Húnavatnssýslna um ráðstafanir til að afstýra sammerkjum og námerkjum á því svæði er fjársamgöngur geta komið fyrir. Takist tjeð samvinna skulu markausmjónarmenn sýslanna koma saman á fund í janúarmánuði það ár, sem markaskrár á að prenta, til þess að hafa eftirlit með upptöku marka. Á fundinum skulu umsjónarmenn leggja fram nákvæmar skýrslur, hver fyrir sína sýslu, um öll nýupptekin mörk og þau eldri mörk, sem eigi hafa staðið í síðustu markaskrá. Skýrslur þessar skulu vandlega athugaðar, og feld niður þau nýupptekin mörk, er teljast of lík eldri mörkum eða líkjast of mjög hvert öðru, og má þá ekki prenta þau í markaskrá sýslanna. Jafnframt skulu fundarmenn koma sjer saman um önnur ný mörk, er upp megi taka í stað þeirra sem niður eru feld.

Ef markaeftirlitsfundur ferst fyrir eða getur eigi orðið haldinn í tæka tíð, skulu markausmjónarmenn bera sig saman brjeflega. Skal umsjónarmaður hverrar sýslu senda umsjónarmönnum hinna sýslanna skýrslu um öll nýupptekin mörk í sýslunni, að undanskildum þeim mörkum, er hann hefir felt niður, en að

viðbættum þeim mörkum, er hann hefir bent hlutaðeigendum á að taka upp í þeirra stað. Ber umsjónarmönnum að annast um, að ekkert af þeim nýuppteknu mörkum, er valdið geta sammerkingum eða námerkingum á því svæði er fjár- samgöngur eiga sjer stað, verði prentað í markaskrárn sýslanna. 29
1. maí

XV. kafli.

Um rekstur á söluþje.

67. gr.

Hverjum rekstri skulu fylgja nægilega margir rekstrarmenn, duglegir og vel útbúnir. Hvort sem rekstrarmenn eru fleiri eða færri, skal ávalt einn vera yfirmaður. Skal hann geta gert nákvæma grein fyrir tölu rekstrarfjárins.

68. gr.

Alt fje í söluþjórrekstrum skal vera greinilega merkt, hvítar kindur með svörtum lit á vinstri vanga, svartar kindur með hvítum lagði í malir og mislitar kindur með lit eða lagði, eftir því sem við á

69. gr.

Svo skal rekstrum haga, að sem minstur bagi verði að, þeim er lönd þau eiga, sem um er rekið eða í er áð. Varast skal að rekstrum lendi saman við annað fje. Eigi má halda áfram með rekstra úr því farið er að skyggja, nema brýn nauðsyn beri til. Svo má og aldrei leggja upp með rekstra fyr en markljóst er orðið.

70. gr

Nú ber svo til, að öðru fje lendir saman við rekstur, skal þá á næsta bæ við það, er rekstrarmenn eða aðrir hafa orðið þess varir, draga það fje úr rekstrinum og gæta þess vandlega, að engin kind verði eftir, sem eigi á í honum að vera. Skal þá sem endranær, er viðstaða verður, telja rekstrarfjed. Skyldir eru heimamenn eftir fongum að hjálpa til að kanna reksturinn. Ber yfirmanni rekstursins að sjá um, að fje það. er saman við hefir farið, komist í áthaga sína eigendum kostnaðarlaust.

71. gr.

Verði rekstrarmenn sannir að því, að hafa tekið fje annara í rekstur heimildarlaust, skal yfirmaður bæta eigendum það að fullu eftir samkomulagi eða mati óvilhallra manna, er sýslumaður kveður til þess, ef með þarf. Sannist það, að slíkt hafi verið gert af skeytingarleysi, varðar það auk þess sektum.

29

1. maí

72. gr.

Yfirmaður sölufjárrekesturs skal annast um, að rekstrarreglum þessum sje hlýtt, og ber hann ábyrgð á því gagnvart þeim, er kærir, en á aftur aðgang að sanrekstrarmönnum sínum, ef þeim er um að kenna.

XVI. kafli.

Almenn ákvæði.

73. gr.

Ef meiri hluti búenda í upprekstrarfjelagi samþykkir á almennum sveitarfundi að leggja girðingu til að varna því, að sauðfje og stóðhross gangi úr afrjetti á sumrum í búfjárhaga, er hreppsnefndum upprekstrarfjelagsins heimilt að setja reglur um slíka girðingu, þar sem nákvæmlega sje mælt fyrir um alla tilhögun girðingarinnar og viðhald. Kostnaði við girðinguna skal jafnað niður á notendur afrjettarins eftir tölu sauðfjár og stóðhrossa, sem á afrjett eru rekin eða ber að reka. Sje girðingin eingöngu gerð til varnar gegn ágangi stóðhrossa, skal kostnaðinum jafnað niður á stóðhross upprekstrarfjelagsins, sem ber að reka á afrjett, og önnur hross, sem á afrjettinn eru rekin.

Reglur þessar skulu bornar undir sýslunefnd til staðfestingar, og gilda sem bindandi samþykkt fyrir upprekstrarfjelagið, uns þeim er breytt á sama hátt og þær eru gerðar.

74. gr.

Það er stranglega bannað, að svelta fjenað frekara en minst verður hjá komist, hundbeita hann að óþörfu eða misþyrma honum á nokkurn hátt við fjárrjettir, í rekstrum eða gæslu, fjallgöngum eða heimalandasmölun. Brot gegn þessu varða skaðabótum og hegningu að lögum.

75. gr.

Sýslunefnd sker úr öllum ágreiningi milli hreppsnefnda út af fjallskilamálum. Sömuleiðis heyra undir úrskurð hennar allar kærur og kröfur á hendur hreppsnefndum og hreppstjórum snertandi fjallskilamál. Enn fremur geta einstakir menn komið sjer saman um, að leggja slík ágreiningsmál undir úrskurð sýslunefndar.

76. gr.

Brot gegn reglugjörð þessari varða sektum frá 5 til 100 kr. eftir mála-
vöxtum, og renna þær í sveitarsjóð þess hrepps, þar sem brotið er framið.

77. gr.

Mál sem rísa út af brotum gegn reglugjörð þessari, skal farið með sem almenn lögreglumál.

29

1. maí

78. gr.

Reglugjörð þessi öðlast gildi 1. september 1918, og fellur þá jafnframt úr gildi fjallskilareglugjörð fyrir Skagafjarðarsýslu frá 7. júní 1904.

Reglugjörð þessi, sem sýslunefnd Skagafjarðarsýslu hefir samið og samþykkt samkvæmt 71. gr. sveitarstjórnarlaganna, sbr. lög nr. 14, 22. mars 1890, staðfestist hjer með til að öðlast gildi 1. september 1918.

Í stjórnarráði Íslands, 1. maí 1918.

Sigurður Jónsson

Oddur Hermannsson.

Reglugjörð

fyrir forðagæslumenn í Suður-Múlasýslu.

30

1. maí

1. gr.

Forðagæslumenn skulu fara 2 eftirlitsferðir um umdæmi sín á vetri hina fyrri á tímabilinu frá 1. til 10. nóvember og hina síðari frá 1. til 15. apríl.

2. gr.

Í fyrri ferðinni skulu forðagæslumenn athuga nákvæmlega fódurbirgðir manna og segja til tölu og tegunda búpenings þess, sem fódrið er ætlað, skulu þeir þá segja álit sitt um hvort fódrið er nægilegt, sýnist þeim eigi svo, skulu þeir gera ákveðna tillögu um hvað miklu þarf að bæta við af fódri, eða farga af búpeningi.